

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Gyelyfalvi Gy. Lajos*
 Cím: *Az 1874-beli 56 alkalmazottal szemben most 266 városi alkalmazott jut ezer lélekre.*
 Forrás: *Független Budapest*

Bp. (Hely) 1929. XII. 25. (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás	
Tárgy	352.08
Hely	
Idő	"1874/1929"
Személy	
Helvszám	352,01 1874:19294

Az 1874-beli 56 alkalmazottal szemben most 266 városi alkalmazott jut ezer lélekre

A fővárosi adminisztráció huszonötéztől a város fejlődése a statisztika tükrében

Ha végigtekintünk a főváros 25 éves fejlődésén és magunk elé idézzük, hogy milyen volt Budapest negyedszázaddal ezelőtt és milyen most, úgy néhány jellemző tünet ragadja meg figyelmünket. Az építkezések rohamos fejlődése egyike azoknak a jelenségeknek, melyek leginkább magukra terelik az érdeklődést. A korábbi rétek, szántóföldek helyén megnyílt uccák, az új és új palotasorok, melyek szinte a földből nőttek ki, kivétel nélkül a haladás tanúbizonyságát képezik. A forgalom emelkedése, az uccáknak modern közlekedési eszközökkel való ellátása szintén olyan jelenségek, amelyek elsősorban kötik le annak a figyelmét, aki szemmel kíséri a főváros fejlődését. A most felsoroltak és még néhány hasonló tényező idézte elő leginkább azt, hogy a főváros képe erősen megváltozott, s mutatja be a legszembetűnőbbben azt a nagy átalakulást, mely az elmúlt 25 év folyamán végbement.

Budapest 25 éves története híven visszatükröződik a fővárosi közigazgatás fejlődésében is, a fejlődés gyorsasága és iránya kiolvasható azokból a számokból, melyek a főváros szolgálatában álló

személyzet létszámának alakulását

bemutatják. Nem lesz tehát érdektelen, ha az alábbiakban az erre a kérdésre vonatkozó főbb adatokat felsorakoztatjuk és egyben párhuzamba állítjuk a főváros személyzetében bekövetkezett változásokat a lélekszám gyarapodásával is.

A főváros szolgálatában álló állandó személyzet:

A város népessége	
Közigazgatási hivatalok személyzete	ezer lélekre
A főváros összes személyzete	ezer lélekre

Budapest székesfőváros közigazgatási hivatalainak személyzete, Buda, Pest és Óbuda egyesítését követő esztendőben, 1874-ben még csak 523 főből állott, huszonöt esztendővel ezelőtt, 1904-ben pedig 1607 tisztviselő gondoskodott a közigazgatás zavartalan menetéről. Ez idő óta — egyes ügykörök állandó bővítésén kívül — több ízben vált szükségessé

a közigazgatás létszámemeléssel kapcsolatos általános átszervezése

is. Elsősorban az 1911. évi szervezés említhető e helyen. Majd a háború és azt követő zavaros idők számos olyan új feladat elé állították a fővárost, mely csak a munkaerők szaporításával volt megoldható.

Igy történt, hogy 1924-ben 3000-nél is több közigazgatási tisztviselőt számolhatunk össze. Az 1924. évi létszámcsökkentések, majd a szanálási törvény kényszerű végrehajtása folytán a tisztviselők száma újra aláhanyatlott és ma sem éri el a szanálás előtti színvonalat. A 25 év előtti viszonyokkal összehasonlítva azonban így is nagymértékűnek mondható az emelkedés, ha azt látjuk, hogy most 2977 tisztviselő

áll a főváros közigazgatásának szolgálatában. Ugyanezen idő alatt azonban a lakosság lélekszáma is igen jelentős fejlődésen ment keresztül. Az egyesítés idején 390.000 körüli lélekszámú városból már-már az egymillió főt megközelítő világváros alakult ki. A közigazgatás fejlődéséről tehát úgy fogunk helyes képet kapni, ha nem az imént említett abszolút számokat, hanem

a lélekszámhoz viszonyított arányszámokat,

például a tízezer lélekre eső közigazgatási tisztviselők számát vesszük szemügyre.

Ez az arányszám korántsem ért el olyan jelentékeny fejlődést az elmúlt 25 év folyamán. 1874-ben 17, huszonöt évvel ezelőtt pedig 21 tisztviselő gondoskodott tízezer lakos közigazgatási ügyes-bajos dolgainak ellátásáról, napjainkban pedig 30 tisztviselő esik tízezer lakosra.

A közigazgatási szervezet kiépítése általában véve lépést tartott a főváros fejlődésével és a hivatalos főváros tennivalóinak az a megsokasodása, melyet a figyelmes szemlélő számok segítségével nélkül is lépten-nyomon megállapíthat, nem a közigazgatási személyzet számában nyilvánul meg.

Egészen más kép tárul azonban élénk, ha nem csak a szorosán vett közigazgatási személyzet, hanem

a főváros szolgálatában álló összes személyzet létszámát

1874	1904	1912	1919	1924	1928
298.932	770.892	914.209	955.379	951.395	977.954
523	1.607	1.987	2.322	3.016	2.977
17	21	22	24	32	30
1.682	7.363	11.948	21.051	27.122	25.999
56	96	131	220	285	266

vesszük szemügyre. Itt a fejlődés sokkalta rohamosabb, mint az előbbi esetben. Míg a közigazgatási személyzet létszáma 1928-ban még messze van attól, hogy a 25 év előttiének a kétszeresét tegye, addig a főváros összes személyzete több mint négyszeresére emelkedett ugyanezen idő alatt. A lélekszámhoz viszonyított arányszám szerint pedig az 1874. évi 56-ról, illetve az

1904. évi 76-ról napjainkig 266-ra emelkedett, ami a főváros munkakörének oly jelentékeny kibővülésével egyértelmű, hogy ezek mögött a számok mögött sejt-hetjük az elmúlt 25 év alatt bekövetkezett változások legjelentékenyebbjeinek egyikét.

Ha most már

e változások okait

kívánjuk kinyomozni, az egyik tényezőt a *községesítési politikában* kell meglátnunk. Mióta a gázgyár megváltásával megkezdődött a községesítési irányzat, folyton emelkedett azoknak az intézményeknek a száma, melyeknek alkalmazottai a fővárosi személyzet számát gyarapították. 1904-ben az ötszázat sem érte el az üzemek állandó alkalmazottainak létszáma, 1928-ban pedig közel 7500 alkalmazottat foglalkoztat-tak a főváros vállalatai.

A főváros személyzetének növelése azonban nem egyedül az üzemek terén nyilvánul meg ilyen meg-lepően. Az egészségügy és a szociális gondoskodás te-rén is egyre jobban kiépítette a főváros a maga szer-vezetét. A közéletmezési alkalmazottak 25 év előtti 257 főnyi létszámával szemben 1300 alkalmazottat ta-lálunk most, a közegészségügyi alkalmazottak lét-száma pedig 3800, jelenleg a főváros kórházaiban és egyéb intézményeiben, míg 25 év előtt ennek a lét-számnak csupán 28%-át találjuk meg kimutatásaink-ban. Az újabb időkben egyre nagyobb jelentőségre szert tevő szociális gondoskodás is mind több embert állított a főváros szolgálatába, a közművelődés kér-dése pedig szintén az újabb időkben tette szüksé-gessé a tanügy fejlesztésén kívül az iskolán kívüli népművelés, a könyvtárügy és más kulturális intéz-mények kiépítését.

Végeredményképpen megállapíthatjuk tehát, hogy

a főváros adminisztrációs hálózata valóban nagy fejlődést ért el a 25 év folyamán,

s a mutatkozó létszámemelkedés nagyobb arányú volt Budapest létszámának szaporodásánál is. Azok az irányvonalak, melyek a főváros egén a gazdasági és társadalmi fejlődés, a lakosság boldogulása érdekében mutatkoztak, így nyilvánulnak meg a közigazgatási szervezet kiépítése mentén is.

Dr. Illyefalvi J. Lajos,

a fővárosi Statisztikai Hivatal igazgatója.